



# Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO  
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,  
pateikta 2020 m. spalio 27 d.<sup>1</sup>

**Byla C-453/19 P**

**Deutsche Lufthansa AG**  
**prieš**

**Europos Komisiją**

„Apeliacinis skundas – Valstybės pagalba – Individuali pagalba – Sprendimas, kuriuo Frankfurto Hano oro uostui suteiktos priemonės pripažintos su vidaus rinka suderinama valstybės pagalba ir kuriame konstatuota, kad valstybės pagalba šiuo oro uostu besinaudojančioms oro bendrovėms nebuvo suteikta – Ieškinio dėl panaikinimo nepriimtumas – Konkreti sąsaja – Veiksminga teisminė gynyba“

## I. Įžanga

1. Dėl nagrinėjamos pagalbos gavėjo konkurento reiškiamų ieškinių dėl Europos Komisijos sprendimo valstybės pagalbos srityje panaikinimo priimtumo kyla daugybė ginčų. Šis apeliacinis skundas tą patvirtina.
2. Apeliantė *Deutsche Lufthansa AG* prašo Teisingumo Teismo panaikinti Europos Sąjungos Bendrojo Teismo 2019 m. balandžio 12 d. Sprendimą *Deutsche Lufthansa / Komisija* (T-492/15, toliau – skundžiamas sprendimas, EU:T:2019:252), kuriuo jis pripažino nepriimtiniu jos ieškinį dėl 2014 m. spalio 1 d. Komisijos sprendimo (ES) 2016/789 dėl Vokietijos suteiktos valstybės pagalbos SA.21121 (C 29/08) (ex NN 54/07), susijusios su Frankfurto Hano oro uosto finansavimu ir oro uosto finansiniais ryšiais su *Ryanair* (OL L 134, 2016, p. 46) (toliau – ginčijamas sprendimas), panaikinimo.
3. Teisingumo Teismo prašymu šioje išvadoje bus nagrinėjamos tik apeliacinio skundo pirmojo pagrindo ketvirta–šešta dalys, susijusios su apeliantės konkrečios sąsajos, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnį, vertinimu.

<sup>1</sup> Originalo kalba: prancūzų.

## II. Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

4. Faktinės bylos aplinkybės buvo išsamiai išdėstytos skundžiamame sprendime, kuriuo šiuo atžvilgiu remiuosi<sup>2</sup>. Esminės ir šiai išvadai suprasti būtinos aplinkybės gali būti apibendrintos taip, kaip nurodyta toliau.

5. Apeliantė yra Vokietijoje įsteigta oro transporto bendrovė, kurios pagrindinė veikla yra keleivių vežimas.

6. Frankfurto Hano oro uostas (Vokietija) yra *Land Rheinland-Pfalz* (Reino krašto-Pfalco federalinė žemė, toliau – *Land*) teritorijoje, maždaug 115 km nuo Frankfurto prie Maino (Vokietija) oro uosto, kuris yra pirmasis bazinis apeliantės oro uostas. Nuo 1995 m. balandžio 1 d. jis priklauso *Holding Unternehmen Hahn GmbH & Co, KG* (toliau – *Holding Hahn*), viešojo ir privačiojo sektorių partnerystei, kurios steigėja buvo ir *Land*, o jį valdo *Flughafen Hahn GmbH & Co. KG Lautzenhausen* (toliau – *Flughafen Hahn*). Nuo 1998 m. sausio 1 d. didžioji *Flughafen Hahn* akcijų dalis priklauso *Flughafen Frankfurt / Main GmbH* (toliau – *Fraport*), bendrovei, kuri eksploatuoja ir valdo Frankfurto prie Maino oro uostą.

7. 1999 m. metais *Flughafen-Hahn* sudarė su *Ryanair Ltd* (vėliau tapusia *Ryanair DAC*, toliau – *Ryanair*) penkerių metų trukmės susitarimą dėl oro uosto mokesčių, kuriuos turėjo mokėti *Ryanair*, sumos. Šis susitarimas įsigaliojo 1999 m. balandžio 1 d. (toliau – 1999 m. susitarimas su *Ryanair*).

8. Tais pačiais metais *Land* ir *Fraport* sudarė pelno ir nuostolio perdavimo susitarimą, pagal kurį *Fraport* išipareigojo padengti *Flughafen Hahn* nuostolius mainais į išimtinę teisę į visą pastarosios pelną. Pelno ir nuostolio perdavimo susitarimas įsigaliojo 2001 m. sausio 1 d.

9. Vėliau *Holding Unternehmen Hahn & Co.* ir *Flughafen Hahn* susijungė į vieną bendrovę *Flughafen Hahn GmbH* (vėliau tapusią *Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH*, toliau – FFHG), kurios 26,93 % kapitalo priklausė *Land*, o 73,07 % – *Fraport*.

10. 2001 m. birželio 11 d. *Fraport* buvo įtraukta į biržos sąrašus ir 29,71 % jos akcijų buvo parduota privatiems akcininkams, o likusias akcijas tebeturėjo viešosios akcininkės.

11. Laikotarpiu nuo 2001 m. gruodžio mėn. iki 2002 m. sausio mėn. *Fraport* ir *Land* padidino FFHG kapitalą (toliau – 2001 m. kapitalo didinimas) 27 mln. EUR, kuriuos skyrė *Fraport* ir *Land*, atitinkamai 19,7 mln. EUR ir 7,3 mln. EUR. Didinant kapitalą siekta finansuoti oro uosto infrastruktūros gerinimo programos skubiausią dalį.

12. 2002 m. vasario 14 d. 1999 m. susitarimą su *Ryanair* pakeitė naujas susitarimas (toliau – 2002 m. susitarimas su *Ryanair*).

13. Tais pačiais metais *Fraport*, *Land*, FFHG ir *Land de Hesse* (Heseno žemė, Vokietija) susitarė, kad Heseno žemė taps trečiąja FFHG akcininke, jeigu reikės padidinti kapitalą.

<sup>2</sup> Skundžiamo Sprendimo 1–33 punktai.

14. 2005 m. *Fraport, Land* ir Heseno žemė pasirašė atitinkamą susitarimą, pagal kurį FFHG kapitalas turėjo būti padidintas 19,5 mln. EUR suma. Nuo 2004 m. iki 2009 m. *Fraport, Land* ir Heseno žemė į FFHG įnešė atitinkamai 10,21 mln. EUR, 540 000 EUR ir 8,75 mln. EUR. Be to, *Land* ir Heseno žemė įsipareigojo kiekviena įnešti papildomai 11,25 mln. EUR, kad būtų suformuotas kapitalo rezervas.
15. Po šio kapitalo padidinimo (toliau – 2004 m. kapitalo didinimas) *Fraport* priklausė 65 % FFHG akcijų, o *Land* ir Heseno žemei – kiekvienai po 17,5 %.
16. Be to, akcininkų susitarime buvo numatyta, kad bet kokią naują FFHG skolą turi padengti *Fraport, Land* ir Heseno žemė pagal jų valdomo FFHG kapitalo proporcijas, taip pat kad turi būti sudarytas (iki 2014 m.) naujas pelno ir nuostolių perdavimo susitarimas, galiosiantis iki 2014 m. (toliau – 2004 m. pelno ir nuostolių perdavimo susitarimas). Šis susitarimas buvo sudarytas 2004 m. balandžio 5 d. ir įsigaliojo 2004 m. birželio 2 d.
17. 1997–2004 m. *Land* mokėjo *Flughafen Hahn*, vėliau – FFHG tiesiogines subsidijas (toliau – tiesioginės *Land* subsidijos).
18. Be to, *Land* sukūrė kompensacijos FFHG už kontrolę ir saugumą mechanizmą, pagal kurį *Land* gauna oro uosto saugumo mokestį nuo kiekvieno iš Frankfurto Hano oro uosto išvykstančio keleivio. *Land* pasamdė paslaugų teikėją kontrolei oro uoste vykdyti ir jam pervedė visas iš saugumo mokesčio gaunamas pajamas.
19. 2005 m. lapkričio 4 d. buvo patvirtintas 2002 m. susitarimo su *Ryanair* priedas.
20. 2003–2006 m. Europos Komisija gavo kelis skundus dėl tariamos valstybės pagalbos, kurią *Fraport, Land* ir Heseno žemė suteikė *Ryanair* ir FFHG.
21. 2008 m. birželio 17 d. po susirašinėjimo su Vokietijos Federacine Respublika Komisija pradėjo EB sutarties 88 straipsnio 2 dalyje (dabar – SESV 108 straipsnio 2 dalis) numatytą formalią tyrimo procedūrą dėl valstybės pagalbos, susijusios su FFHG finansavimu ir jos santykiais su *Ryanair*.
22. 2008 m. gruodžio 31 d. *Fraport* pardavė *Land* visas turėtas FFHG akcijas, taigi *Land* priklausė 82,5 % FFHG akcijų, o likę 17,5 % – Heseno žemei, ir buvo panaikintas 2004 m. pelno ir nuostolių perdavimo susitarimas.
23. 2011 m. liepos 13 d. Komisija pradėjo antrą formalią tyrimo procedūrą dėl FFHG finansavimo 2009–2011 m. Taigi vienu metu vyko dvi procedūros.
24. 2014 m. spalio 1 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą. Šiame Sprendime Komisija nusprendė, kad Vokietijos suteikta valstybės pagalba, kai FFHG kapitalas, kurį skyrė *Fraport* ir *Land*, buvo padidintas laikotarpiu nuo 2001 m. gruodžio mėn. iki 2002 m. sausio mėn. ir 2004 m., o *Land* nuo 1997 m. iki 2004 m. mokėjo tiesiogines subsidijas *Flughafen Hahn*, o paskui FFHG, yra suderinama su vidaus rinka. Be to, ji nusprendė, kad *Fraport* dalis 2004 m. didinant kapitalą ir 2004 m. pelno ir nuostolio perdavimo susitarimas nėra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Galiausiai ji laikėsi nuomonės, kad 1999 m. susitarimas su *Ryanair*, 2002 m. susitarimas su *Ryanair* ir 2005 m. lapkričio 4 d. patvirtintas 2002 m. susitarimo su *Ryanair* priedas nėra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

### III. Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

25. 2015 m. rugpjūčio 26 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo apeliantės ieškinį dėl ginčijamo Sprendimo panaikinimo, kuriam pagrįsti ji nurodė septynis pagrindus, siejamus, pirma, su procedūros klaida, antra ir trečia, su faktinių aplinkybių vertinimo klaida, ketvirta, su akivaizdžiais prieštaravimais ginčijamame Sprendime ir, penkta–septinta, su SESV 107 straipsnio pažeidimu.

26. Skundžiamu Sprendimu Bendrasis Teismas atmetė ieškinį kaip nepriimtina, nes jis buvo susijęs su Frankfurto Hano oro uostui ir *Ryanair* teikiamos individualios pagalbos priemonėmis, kurios vienintelės nagrinėjamos šioje išvadoje.

### IV. Šalių pateikti reikalavimai ir procesas Teisingumo Teisme

27. 2019 m. birželio 13 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje gautu apeliaciniu skundu apeliantė Teisingumo Teismo prašo:

- panaikinti skundžiamą sprendimą,
- pripažinti, kad ieškinys buvo priimtinas ir pagrįstas,
- patenkinti pirmojoje instancijoje pateiktus reikalavimus ir panaikinti ginčijamą sprendimą,
- nepatenkinus šių reikalavimų, grąžinti bylą Bendrajam Teismui ir
- priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

28. Komisija ir *Land* Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą ir
- priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

29. *Ryanair* Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą,
- nepatenkinus šių reikalavimų, grąžinti bylą Bendrajam Teismui ir
- priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

30. Posėdžio nebuvo surengta.

### V. Analizė

31. Nurodydama pirmąjį pagrindą apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas, ieškinį pripažinęs nepriimtiniu dėl to, kad jis pareikštas dėl ginčijamo Sprendimo dalies, susijusios su FFHG ir *Ryanair* suteiktomis individualiomis pagalbos priemonėmis, pažeidė SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnį.

32. Tiksliau tariant, apeliacinio skundo pirmojo pagrindo ketvirtoje–šeštoje dalyse, pateiktose subsidiariai, apeliančė ginčija Bendrojo Teismo argumentus ir sprendimą, kad ji nepakankamai teisiškai įrodė savo konkrečią sąsają, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą.

33. Pirmiausia pateiksiu kelias pastabas dėl konkurentų teikiamų ieškinių dėl Komisijos sprendimų valstybės pagalbos srityje, priimtų po SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytos formalios tyrimo procedūros, priimtinių taisyklių. Vėliau, atsižvelgdamas į šias pastabas, išnagrinėsiu apeliančės argumentus, pateiktus apeliacinio skundo pirmojo pagrindo ketvirtai–šeštai dalims pagrįsti.

#### ***A. Konkurentų ieškinių dėl panaikinimo, pareikštų valstybės pagalbos srityje, priimtinių taisyklės***

34. Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, SESV 263 straipsnio ketvirtoje pastraipoje numatyti du atvejai, kai fiziniam arba juridiniam asmeniui suteikiama teisė pateikti ieškinį dėl Sąjungos akto, kuris nėra jam skirtas: kai šis aktas yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susijęs ir kai tai yra tiesiogiai su juo susijęs reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktas, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių<sup>3</sup>.

35. Nors Teisingumo Teismas neseniai nusprendė, kad, be kita ko, subjekto ar subjektų, kuriems taikoma pagalbos schema, konkurento atžvilgiu Komisijos sprendimas dėl šios schemos gali būti laikomas reglamentuojamojo pobūdžio teisės aktu, dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinamųjų priemonių<sup>4</sup>, taip sudarant palankesnes galimybes teikti ieškinius dėl tokio pobūdžio sprendimų panaikinimo, tie patys argumentai negali būti taikomi Komisijos sprendimams, susijusiems su individualiomis priemonėmis<sup>5</sup>.

36. Šiomis aplinkybėmis, nors apskritai tretieji asmenys gali pateikti ieškinį dėl Komisijos sprendimo, susijusio su bendra schema, jeigu jie įrodo tiesioginę sąsają, kai ginčijamas Sprendimas susijęs su individualia priemone, jie taip pat turi įrodyti savo konkrečią sąsają.

37. Remiantis suformuota jurisprudencija, kiti subjektai nei Sprendimo adresatai gali remtis tuo, kad teisės aktas yra konkrečiai su jais susijęs, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą, tik tuomet, jei šis juos paveikia dėl ypatingų požymių arba faktinių aplinkybių, kurios išskiria juos iš kitų asmenų ir todėl individualizuoja taip pat, kaip adresatą<sup>6</sup>.

38. Šiuo klausimu valstybės pagalbos srityje laikomasi nuostatos, kad kai ieškovas ginčija Komisijos sprendimą nepradėti SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytos formalios tyrimo procedūros, siekdamas užtikrinti procesines teises, kurios jam suteikiamos pagal šią nuostatą,

<sup>3</sup> Dėl šio klausimo žr. S. Biernat, „Dostęp osób prywatnych do sądów unijnych po Traktacie z Lizbony (w świetle pierwszych orzeczeń)“, *Europejski Przegląd Sądowy*, 2014, Nr. 1, p. 12 ir paskesni.

<sup>4</sup> 2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Scuola Elementare Maria Montessori / Komisija, Komisija / Scuola Elementare Maria Montessori ir Komisija / Ferracci* (C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873).

<sup>5</sup> Priešingai nei sprendimai dėl pagalbos schemos, Sprendimas dėl individualios pagalbos negali būti laikomas bendro, taigi reglamentuojamojo, pobūdžio sprendimu.

<sup>6</sup> 1963 m. liepos 15 d. Sprendimas *Plaumann / Komisija* (25/62, EU:C:1963:17, p. 223), 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Sniace / Komisija* (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 53 punktas) ir 2009 m. liepos 9 d. Sprendimas *3F / Komisija* (C-319/07 P, EU:C:2009:435, 29 punktas).

suausinuotosios šalies statuso, kaip tai suprantama pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį ir Reglamento (EB) Nr. 659/1999<sup>7</sup> 1 straipsnio h punktą, pakanka, kad jis būtų individualizuotas analogiškai kaip ginčijamo Sprendimo adresatas<sup>8</sup>.

39. Vis dėlto taip nėra, kai ieškiniu siekiama užginčyti Komisijos sprendimo valstybės pagalbos srityje pagrįstumą: suausinuotosios šalies – taigi konkurento – statuso nepakanka konkrečiai sąsajai nustatyti. Todėl ieškovas privalo įrodyti, kad jo statusas yra ypatingas, kaip tai suprantama pagal šios išvados 37 punkte primintą jurisprudenciją, kad atitinkamas Sprendimas buvo priimtas pasibaigus pirminiam SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatyto tyrimo etapui arba po SESV 108 straipsnio 2 dalyje numatytos formalios tyrimo procedūros.

40. Sprendimas *Cofaz ir kt. / Komisija*<sup>9</sup> buvo pirma proga išaiškinti tokio reikalavimo apimtį, kiek tai susiję su konkurentų teikiamais ieškiniais valstybės pagalbos srityje. Šiame Sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad ieškovo dalyvavimas Komisijoje vykdomoje administracinėje procedūroje yra aspektas, į kurį reikia atsižvelgti vertinant jo konkrečią sąsają, „tačiau su sąlyga, kad pagalbos priemone, dėl kurios priimtas ginčijamas sprendimas, buvo padaryta didelė įtaka [jo] padėčiai rinkoje“<sup>10</sup>.

41. Kitaip tariant, ieškinį, kuriuo siekiama užginčyti Komisijos sprendimo valstybės pagalbos srityje pagrįstumą, teikiančio konkurento konkrečios sąsajos nustatymas sietinas su esminio poveikio jo padėčiai rinkoje įrodymu. Vėliau Teisingumo Teismas patvirtino, kad tai esminė sąlyga, leidžianti nustatyti konkrečią sąsają, o ieškovo dalyvavimas administracinėje procedūroje yra ne būtina konkurento konkrečios sąsajos įrodymo sąlyga<sup>11</sup>, bet šiuo požiūriu „svarbus elementas“<sup>12</sup>.

42. Bendrasis Teismas ir Teisingumo Teismas, vertindami ieškinio priimtinumą, taip pat nuolat tikrina, ar yra esminis poveikis konkurento, kuris pateikė ieškinį, kuriuo siekiama užginčyti Komisijos sprendimo valstybės pagalbos srityje pagrįstumą, padėčiai rinkoje.

43. Nors šiuo klausimu jurisprudencija jau suformuota, joje trūksta aiškumo dėl to, kaip turėtų būti aiškinama sąlyga, susijusi su *esminiu* poveikiu ieškovo konkurencinei padėčiai, visų pirma kiek tai susiję su jo įrodinėjimo būdais ir keliamais reikalavimais.

44. Iš tikrųjų, nors Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas iš pradžių šią sąlygą vertino gana lanksčiai, reikia konstatuoti, kad šiuo metu jurisprudencijoje ši tendencija vyrauja kartu su nauja Bendrojo Teismo jurisprudencijos tendencija, pagal kurią vertinimas yra ne toks lankstus, o tai lemia, kad nepriimtinais pripažįstami didžioji dalis pagalbos gavėjų konkurentų pateiktų ieškinų, nes nėra *esminio* poveikio jų konkurencinei padėčiai.

<sup>7</sup> 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamentas, nustatantis išsamias EB Sutarties 93 straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339).

<sup>8</sup> 2011 m. gegužės 24 d. Sprendimas *Komisija / Kronoply ir Kronotex* (C-83/09 P, EU:C:2011:341, 48 punktas).

<sup>9</sup> 1986 m. sausio 28 d. Sprendimas (169/84, EU:C:1986:42).

<sup>10</sup> 1986 m. sausio 28 d. Sprendimas *Cofaz ir kt. / Komisija* (169/84, EU:C:1986:42, 25 punktas). Išskirta mano.

<sup>11</sup> 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Sniace / Komisija* (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 57 punktas).

<sup>12</sup> 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Sniace / Komisija* (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 56 punktas).

## 1. Esminio poveikio ieškovo konkurencinei padėčiai sąlygos lankstus pirminis vertinimas

45. Pirma, Teisingumo Teismas dar Sprendime *Cofaz ir kt. / Komisija*<sup>13</sup> pažymėjo, jog tam, kad būtų įrodytas esminis poveikis ieškovo padėčiai rinkoje, Teisingumo Teismas neturi priimti galutinio Sprendimo dėl ieškovo ir pagalbą gaunančių įmonių tarpusavio konkurencijos santykių, o reikalaujama tik tiek, kad ieškovas „tinkamai nurodyt[ų] priežastis, dėl kurių Komisijos sprendimu gali būti pakenkta [jo] teisėtiems interesams, iš esmės paveikiant [jo] padėtį nagrinėjamoje rinkoje“<sup>14</sup>.

46. Šiuo pagrindu po Sprendimo *Cofaz ir kt. / Komisija*<sup>15</sup> formuotoje jurisprudencijoje lengvai buvo pripažįstama, kad esminio poveikio ieškovo konkurencinei padėčiai sąlyga gali būti įvykdyta. Teisingumo Teismas ir Bendrasis Teismas dažnai pripažino šį esminį poveikį, jeigu ieškovas buvo tiesioginis pagalbą gaunančios įmonės konkurentas rinkoje, kurioje yra mažai ūkio subjektų<sup>16</sup>, tačiau reikia pažymėti, kad jei toks poveikis nustatytas, aplinkybė, kad neapibrėžtas konkurentų skaičius gali tvirtinti, kad yra analogiškas poveikis, negali būti kliūtis pripažinti ieškovo konkrečią sąsają<sup>17</sup>.

47. Taigi esminį poveikį ieškovo konkurencinei padėčiai lemia ne išsami įvairių konkurencijos santykių atitinkamoje rinkoje analizė, kuria remiantis galima tiksliai nustatyti poveikio jo konkurencinei padėčiai mastą, bet iš esmės *prima facie* išvada, kad Komisijos sprendime nurodytos pagalbos suteikimas daro esminį poveikį šiai padėčiai.

48. Teisingumo Teismas nusprendė, kad esminio poveikio ieškovo konkurencinei padėčiai sąlyga gali būti įvykdyta, jeigu jis pateikia įrodymų, kad nagrinėjama priemonė *gali* daryti esminį poveikį jo padėčiai rinkoje<sup>18</sup>.

49. Antra, aplinkybės, į kurias jurisprudencijoje atsižvelgiama siekiant nustatyti tokį esminį poveikį, taip pat rodo, kad iš pradžių ši sąlyga buvo vertinama lanksčiai.

50. Remiantis jurisprudencija matyti, kad toks esminis poveikis nebūtinai turi būti atsirasti dėl tokių aplinkybių, kaip didelis apyvartos sumažėjimas, nemaži finansiniai nuostoliai arba reikšmingas rinkos dalių sumažėjimas, kuriuos lėmė suteikta atitinkama pagalba. Esminis poveikis ieškovo padėčiai rinkoje taip pat gali būti nustatytas įrodžius, be kita ko, kad dėl atitinkamos pagalbos buvo prarasta galimybė uždirbti pajamų ar padaryta mažesnė pažanga, palyginti su ta, kuri galėtų būti pasiekta be tokios pagalbos. Be to, žalos ieškovo padėčiai rinkoje mastas gali skirtis atsižvelgiant į daugybę veiksnių, kaip antai atitinkamos rinkos struktūrą ar

<sup>13</sup> Žr. 1986 m. sausio 28 d. Sprendimą (169/84, EU:C:1986:42, 28 punktą).

<sup>14</sup> Taip pat žr. 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Ispanija / Lenzing* (C-525/04 P, EU:C:2007:698, 41 punktą) ir 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Sniace / Komisija* (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 60 punktą).

<sup>15</sup> 1986 m. sausio 28 d. Sprendimas (169/84, EU:C:1986:42).

<sup>16</sup> Žr., be kita ko, 1995 m. balandžio 27 d. Sprendimą *ASPEC ir kt. / Komisija* (T-435/93, EU:T:1995:79, 65 ir paskesni punktai), 1995 m. balandžio 27 d. Sprendimą *AAC ir kt. / Komisija* (T-442/93, EU:T:1995:80, 50 ir paskesni punktai), 1996 m. spalio 22 d. Sprendimą *Skibsværftsforeningen ir kt. / Komisija* (T-266/94, EU:T:1996:153, 46 punktą) ir 1997 m. lapkričio 5 d. Sprendimą *Ducros / Komisija* (T-149/95, EU:T:1997:165, 42 punktą). Ši Bendrojo Teismo jurisprudencija vėliau buvo patvirtinta 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendime *Ispanija / Lenzing* (C-525/04 P, EU:C:2007:698, 37 punktą).

<sup>17</sup> 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *British Aggregates / Komisija* (C-487/06 P, EU:C:2008:757, 56 punktą).

<sup>18</sup> 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *British Aggregates / Komisija* (C-487/06 P, EU:C:2008:757, 38 punktą).

nagrinėjamos pagalbos pobūdį. Todėl konkurento rinkoje užimamai padėčiai daromo esminio neigiamo poveikio įrodinėjimas negali apimti tik tam tikrų aplinkybių, rodančių, jog prastėja ieškovo prekybinės ar finansinės veiklos rodikliai, įrodymą<sup>19</sup>.

51. Nepaisant to, kad šie principai nuolat kartojami jurisprudencijoje, didžioji dalis ieškinių, kuriuos Bendrajam Teismui teikia pagalbos gavėjo konkurentai ir kuriais siekiama užginčyti Komisijos sprendimo pagrįstumą, dabar pripažįstami nepriimtinais, motyvuojant tuo, kad ieškovai neįrodė, jog jų padėčiai rinkoje padarytas esminis poveikis<sup>20</sup>. Taigi naujesnėje, visų pirma Bendrojo Teismo, jurisprudencijoje sąlyga, susijusi su esminiu poveikiu ieškovo padėčiai, vertinama griežčiau.

## **2. Sąlygos, susijusios su esminiu poveikiu konkurento padėčiai rinkoje, griežtesnio vertinimo raida**

52. Remiantis šią tendenciją atitinkančia jurisprudencija esminis poveikis pagalbos gavėjo konkurento padėčiai rinkoje gali būti nustatytas tik tuo atveju, jeigu jam pavyksta įrodyti, kad jo konkurencinė padėtis yra „ypatinga“, t. y. kad poveikis dėl šios pagalbos jam yra didesnis nei kitiems pagalbos gavėjo konkurentams<sup>21</sup>. Kitaip tariant, esminis poveikis ieškovo konkurencinei padėčiai vertinamas atsižvelgiant ne tik į poveikį, kurį tik ieškovo padėčiai tam tikroje rinkoje gali turėti vertinama priemonė, tačiau jį lyginant su poveikiu kitų pagalbos gavėjo konkurentų konkurencinei padėčiai.

53. Šiomis aplinkybėmis to, kad atitinkamos priemonės poveikis kito konkurento konkurencinei padėčiai galimai galėtų būtų toks pats kaip ir ieškovo padėčiai, pakanka, kad būtų paneigta, jog pastarasis galėtų būti konkrečiai susijęs su Komisijos sprendimu dėl šios priemonės.

54. Darytina išvada, kad Bendrasis Teismas šiuo metu taiko itin aukštus įrodinėjimo reikalavimus, kiek tai susiję su faktinėmis aplinkybėmis, kuriomis galima remtis, siekiant nustatyti esminį poveikį konkurencinei padėčiai rinkoje. Bendrasis Teismas nusprendė, kad sąlyga, susijusi su esminiu poveikiu ieškovui, nėra įrodyta, jeigu negali būti nustatyta, kad ieškovas turėtų *daugiau galimybių* nei vidutiniškai jo konkurentai perimti dėl pagalbą gavusios įmonės pasitraukimo atsilaisvinsią rinką, t. y. jeigu ieškovas neįrodė, kad, *palyginti su kitais konkurentais*, prarado pakankamai didelę galimybę uždirbti pajamų<sup>22</sup>.

55. Be to, Bendrasis Teismas nusprendė, kad net jeigu atitinkama priemonė yra tokia, dėl kurios apribojama ieškovo veikla tam tikroje rinkoje, tai neleidžia poveikio ieškovo padėčiai rinkoje laikyti „esminiu“, jei nėra nustatyta, kad jo padėtis *skiriasi nuo kitų konkurentų padėties*<sup>23</sup>.

<sup>19</sup> 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Ispanija / Lenzing* (C-525/04 P, EU:C:2007:698, 34 ir 35 punktai), 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *British Aggregates / Komisija* (C-487/06 P, EU:C:2008:757, 53 punktas), 2014 m. birželio 12 d. Sprendimas *Sarc / Komisija* (T-488/11, nepaskelbtas Rink., EU:T:2014:497, 36 punktas) ir 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Vtesse Networks / Komisija* (T-362/10, EU:T:2014:928, 40 punktas).

<sup>20</sup> Žr., be kita ko, labiau principinėse bylose 2004 m. gegužės 27 d. Nutartį *Deutsche Post ir DHL / Komisija* (T-358/02, EU:T:2004:159), 2009 m. vasario 10 d. Sprendimą *Deutsche Post ir DHL International / Komisija* (T-388/03, EU:T:2009:30), 2016 m. birželio 22 d. Sprendimą *Whirlpool Europe / Komisija* (T-118/13, EU:T:2016:365) ir 2019 m. liepos 11 d. Sprendimą *Air France / Komisija* (T-894/16, EU:T:2019:508). Ši jurisprudencija lėmė, kad kai kurie autoriai esminio poveikio ieškovo konkurencinei padėčiai įrodymą laikė „probatio diabolica“ ir kėlė klausimą dėl jo suderinamumo su Chartijos 47 straipsniu. Žr. A. de Moncuit ir J. I. Signes de Mesa, „Droit procédural des aides d'État“, 1-as leid., 2019 m., Bruylant, Briuselis, p. 162, ir S. Thomas, „Le rôle des concurrents dans les procédures judiciaires concernant des régimes d'aides d'État ou des aides individuelles. Montessori: le début d'une révolution?“, *Revue des affaires européennes*, 2019 m., Nr. 2, p. 264.

<sup>21</sup> 2009 m. vasario 10 d. Sprendimas *Deutsche Post ir DHL International / Komisija* (T-388/03, EU:T:2009:30, 38 punktas).

<sup>22</sup> 2016 m. birželio 22 d. Sprendimas *Whirlpool Europe / Komisija* (T-118/13, EU:T:2016:365, 52 punktas).

<sup>23</sup> 2019 m. liepos 11 d. Sprendimas *Air France / Komisija* (T-894/16, EU:T:2019:508, 61 ir 68 punktas).



56. Be to, atrodo suprantama, kad ieškovui sunkiau įrodyti, jog poveikis jo konkurencinei padėčiai yra didesnis nei kitų konkurentų konkurencinei padėčiai, nes, jeigu toks kriterijus taikomas, ieškovas turi mažai informacijos, susijusios su jo konkurentų tikslia padėtimi atitinkamoje rinkoje.

57. Manau, kad tokia jurisprudencijos kryptis yra pernelyg griežta ir nukrypsta nuo Teisingumo Teismo jurisprudencijos<sup>24</sup>. Taip juo labiau yra ir dėl to, kad, mano manymu, ieškovui nustatant pareigą įrodyti, savo padėtį lyginant su kitų konkurentų rinkoje padėtimi, kad jo padėčiai atitinkama priemonė turi didžiausią poveikį, pakeičiamas pats kriterijus. Remiantis šia logika, griežtai jos laikantis, sąlyga, susijusi su esminiu poveikiu ūkio subjektų padėčiai rinkoje, negali būti įvykdyta, kai atitinkama priemonė turi poveikį dviem ūkio subjektams, nepaisant to, kad atitinkama priemonė gali turėti esminį poveikį kiekvienam ūkio subjektui atskirai.

58. Manau, kad esminio poveikio kitų konkurentų padėčiai rinkoje nebuvimas negali būti kriterijus, pagal kurį galima nustatyti, jog poveikis ieškovui yra esminis<sup>25</sup>. Nereikia palyginti visų rinkoje esančių konkurentų padėties. Esminis poveikis ieškovo konkurencinei padėčiai yra tik su ieškovu susijusi aplinkybė, kuri turi būti vertinama atsižvelgiant į jo padėtį rinkoje iki pagalbos, numatytos ginčijamame sprendime, suteikimo arba kai ji neteikiama.

### **3. Esminio poveikio konkurento padėčiai rinkoje įrodymas**

59. Laikydamasis praktinio požiūrio manau, jog tam, kad sąlyga būtų įvykdyta, ieškovas visų pirma turi įrodyti esminį poveikį savo padėčiai rinkoje, neatsižvelgiant į tai, ar kalbama apie prastėjančius jo veiklos rodiklius, ar prarastą galimybę uždirbti pajamų, kurį gali lemti įvairūs veiksniai, kurie skiriasi priklausomai nuo atvejo<sup>26</sup>.

60. Įrodinėjant esminį neigiamą poveikį taip pat reikia, kad ieškovas nurodytų rinką, kurioje, pirma, jis konkuruoja su pagalbos gavėju ir, antra, kaip jis pats mano, daromas poveikis jo konkurencinei padėčiai. Su rinkos struktūra susiję aspektai tikrai yra svarbūs nustatant neigiamo poveikio ieškovo padėčiai mastą, nes ji gali kisti, be kita ko, nelygu šios rinkos dydis<sup>27</sup>.

61. Pabrėžiu, kad tai, jog nepateikta informacijos apie rinkos struktūrą, konkurentų rinkoje kiekį ir jų atitinkamai turimas rinkos dalis, negali savaime reikšti, kad ieškovas neįrodė, jog atitinkama priemonė turi esminį poveikį jo padėčiai rinkoje. Iš tikrųjų, tokį poveikį gali lemti ne vien tik įvairių konkurentų rinkos dalys, bet taip pat kitos aplinkybės<sup>28</sup>.

62. Galiausiai, ieškovas privalo įrodyti, kad ginčijamame Komisijos sprendime nurodyta priemonė yra viena iš priežasčių, lėmusių neigiamą poveikį jo konkurencinei padėčiai. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad iš priežastinio ryšio, kurį reikia nustatyti, siekiant įrodyti, jog nagrinėjama priemonė turi esminį poveikį ieškovo padėčiai rinkoje, negali būti kildinamas reikalavimas, kad neigiamą poveikį jo konkurencinei padėčiai turi lemti tik pagalba<sup>29</sup>.

<sup>24</sup> Žr. šios išvados 46 punktą ir 2008 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *British Aggregates / Komisija* (C-487/06 P, EU:C:2008:757, 56 punktas). Šiuo klausimu taip pat žr. B. A. Creve, „Locus Standi Requirements for Annulment Actions by Competitors: The Resurfacing „Unique Position Test“ Ought to Be Discarded“, *European State Aid Law Quarterly*, 2014, vol. 13, Nr. 2, p. 233.

<sup>25</sup> Tai, kad poveikio kitiems konkurentams nėra, gali rodyti tik tai, jog atitinkama priemonė turi faktinį esminį poveikį ieškovui.

<sup>26</sup> Žr. šios išvados 50 punktą.

<sup>27</sup> 2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Vtesse Networks / Komisija* (T-362/10, EU:T:2014:928, 41 punktas).

<sup>28</sup> Žr., be kita ko, 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimą *Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid et Federación Catalana de Estaciones de Servicio / Komisija* (T-146/03, nepaskelbtas Rink., EU:T:2006:386, 50 punktas), kuriame Bendrasis Teismas nusprendė, kad esminis poveikis ieškovo padėčiai rinkoje gali būti nustatytas atsižvelgus į tam tikrą jo klientų santykius su pagalbos gavėju, šio santykio nevertinant tiksliais rinkos dalimis.

<sup>29</sup> Kaip nurodyta 2019 m. liepos 11 d. Sprendime *Air France / Komisija* (T-894/16, EU:T:2019:508, 65 punktas).

63. Iš tiesų manau, kad, kalbant tik apie ieškinio priimtimumo nustatymą, o ne, pavyzdžiui, vertinimą, ar ieškovui gali būti atlyginta žala, kurią jis galimai patyrė dėl atitinkamos pagalbos suteikimo, reikalavimas dėl pagalbos ir neigiamo poveikio ieškovo konkurencinei padėčiai priežastinio ryšio turi būti vertinamas lanksčiai. Kitaip tariant, manau, kad pakanka to, jog ši pagalba būtų *viena* iš priežasčių, lėmusių neigiamą poveikį ieškovo konkurencinei padėčiai. Aplinkybė, kad ir kiti veiksniai galėjo turėti įtakos, kad būtų padarytas esminis poveikis konkurento padėčiai atitinkamoje rinkoje, negali savaime paneigti, kad gali būti įvykdyta sąlyga, susijusi su konkrečia sąsaja.

64. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus nagrinėsiu apeliacinio skundo pirmojo pagrindo ketvirtą–šeštą dalis.

### ***B. Dėl ieškinio pirmojo pagrindo ketvirtos dalies***

65. Nurodydama pirmojo pagrindo ketvirtą dalį apelianė tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nusprenddamas, kad atsižvelgiant į tai, jog ji nenurodė, kiek ji, kaip *Fraport* akcininkė ir klientė, finansiškai prisidėjo prie Frankfurto Hano oro uosto finansavimo ir *Ryanair* subsidijavimo, negalėjo būti nustatytas dėl to padarytas neigiamas poveikis jos konkurencinei padėčiai.

66. Apelianė tvirtina, kad vien to, kad ji prisidėjo prie dalies Komisijos nurodytų priemonių finansavimo, pakanka, kad ji būtų individualizuota analogiškai kaip pagalbos gavėja, taigi Bendrasis Teismas negalėjo reikalauti, kad ji dar įrodytų, jog jos indėlis finansuojant priemones nulėmė esminį poveikį jos padėčiai rinkoje.

67. Taigi apelianė remiasi ne savo, kaip pagalbos gavėjos konkurentės, statusu, bet savo, kaip subjekto, prisidėjusio finansuojant tam tikras Komisijos sprendime nurodytas priemones, statusu. Šiomis aplinkybėmis ji pagrįstai tvirtina, kad Bendrasis Teismas negalėjo šio argumento nagrinėti vien tik esminio poveikio jos konkurencinei padėčiai rinkoje požiūriu.

68. Iš tikrųjų, nors šis kriterijus svarbus siekiant nustatyti pagalbos gavėjų konkurentų konkrečią sąsają, negalima reikalauti, kad šį kriterijų atitiktų subjektai, finansiškai prisidėję prie šios priemonės, kad būtų įvykdyta sąlyga, susijusi su konkrečia sąsaja, kaip tai suprantama pagal SESV 263 straipsnio ketvirtą pastraipą<sup>30</sup>.

69. Vis dėlto reikia pažymėti, kad atmesdamas apelianės argumentus Bendrasis Teismas iš esmės rėmėsi tuo, kad ji nenurodė, kiek ji, kaip *Fraport* akcininkė, prisidėjo prie šio finansavimo.

70. Ši informacija buvo tikrai būtina, siekiant nustatyti apelianės konkrečią sąsają.

71. Iš tikrųjų prie pagalbos finansavimo apelianė prisidėjo tik labai netiesiogiai, pirmiausia *Fraport* pervesdama oro uosto mokesčius. Antra, ji remiasi savo, kaip *Fraport*, kuri taip pat yra Frankfurto Hano oro uostą valdančios bendrovės akcininkė, kuri leido įgyvendinti Komisijos numatytas priemones, smulkiosios akcininkės statusu.

<sup>30</sup> Dėl jurisprudencijos, kurioje pripažįstama viešųjų subjektų, finansiškai prisidėjusių prie pagalbos, konkreti sąsaja, pagal analogiją žr. 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Vlaamse Gewest / Komisija* (T-214/95, EU:T:1998:77, 28 punktą), 2002 m. kovo 6 d. Sprendimą *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija* (T-127/99, T-129/99 ir T-148/99, EU:T:2002:59, 50 punktą), 2002 m. spalio 23 d. Sprendimą *Diputación Foral de Guipúzcoa ir kt. / Komisija* (T-269/99, T-271/99 ir T-272/99, EU:T:2002:258, 41 punktą) ir 2002 m. spalio 23 d. Sprendimą *Diputación Foral de Álava ir kt. / Komisija* (T-346/99–T-348/99, EU:T:2002:259, 37 punktą).

72. Šiomis aplinkybėmis apeliantė turėjo atskleisti savo turimų akcijų kiekį, kad būtų nustatyta, jog ji tikrai yra konkrečiai susijusi su nagrinėjama priemone, nebent būtų manoma, kad nenustatytas kiekis subjektų – t. y. visos Frankfurto prie Maino oro uoste veikiančios ir oro uosto mokesčius *Fraport* mokančios bendrovės ir visi *Fraport* akcininkai, galbūt net šių akcininkų akcininkai – galėtų teigti finansiškai prisidėję prie Komisijos sprendime nurodytos priemonės ir dėl to savaime būti konkrečiai susiję su šiuo sprendimu.

73. Todėl negalima kritikuoti Bendrojo Teismo atlikus tokį vertinimą ir nusprendus, kad konkrečios sąsajos nėra, taigi apeliacinio skundo pirmojo pagrindo ketvirtą dalį reikėtų atmesti.

### **C. Dėl pirmojo pagrindo penktosios dalies**

74. Nurodydama apeliacinio skundo pirmojo pagrindo penktąją dalį apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai jai nesušvelnino pareigos įrodyti esminį poveikį jos padėčiai rinkoje. Šiam teiginiui pagrįsti ji pateikia tris argumentus.

75. Pirma, ji tvirtina, kad reikalauti įvykdyti sąlygą, susijusią su esminiu poveikiu jos padėčiai rinkoje, galima, tik jeigu Komisijos sprendime nurodytos priemonės tikrai laikomos pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnį.

76. Kaip pažymi Komisija, toks argumentas nėra grindžiamas jokiais motyvais ir turi būti atmestas. Pirma, nėra pagrindo manyti, kad priimtumo taisyklės lemia Komisijos sprendimo – teigiamo arba neigiamo – pobūdį. Antra, kaip pažymi pati apeliantė, Teisingumo Teismo jurisprudencijoje sąlyga, susijusi su esminiu poveikiu ieškovo konkurencinei padėčiai, taikoma nepriklausomai nuo to, ar ginčijamame Sprendime nurodyta priemonė laikoma pagalba<sup>31</sup>.

77. Antra, apeliantė tvirtina, kad Komisija atliko neišsamų nagrinėjamos pagalbos tyrimą, jos tiksliai neapskaičiavo ir neteisingai aiškino nacionalinę teisę. Tai lėmė informacijos asimetriją jos nenaudai, o tai yra pagrindas sušvelninti įrodinėjimo pareigą.

78. Su šiuo argumentu taip pat negalima sutikti. Nėra aišku, kaip neišsamus tyrimas ir neteisingas nacionalinės teisės aiškinimas lėmė informacijos asimetriją apeliantės nenaudai.

79. Bet kuriuo atveju, atsižvelgiant į šios išvados 57–62 punktuose išdėstytus principus, reikia pažymėti, kaip tvirtina Komisija, kad visa informacija, kurios reikia siekiant nustatyti esminį poveikį apeliantės konkurencinei padėčiai rinkoje, yra vien tik jos pačios žinioje. Todėl apeliantė yra tinkamiausia šiam poveikiui įvertinti. Atsižvelgiant į tai, kad apeliantei taikoma tik pareiga atskleisti, kaip keitėsi jos pačios padėtis rinkoje po pagalbos suteikimo, ir nustatyti ryšį – kad ir galimą, o ne turintį lemiamą reikšmę – tarp neigiamo poveikio jos konkurencinei padėčiai ir pagalbos suteikimo, jokia informacijos asimetrija negali pagrįsti įrodinėjimo pareigos sušvelninimo.

80. Trečia, apeliantė tvirtina, kad, atsižvelgiant į tai, jog galėjo būti sušvelninta jos įrodinėjimo pareiga, ji faktiškai pateikė esminio poveikio jai įrodymą, nurodydama *Ryanair* gautą naudą, kuri „tikrai“ lėmė esminį poveikį.

<sup>31</sup> Dėl sąlygos, susijusios su esminiu poveikiu ieškovo konkurencinei padėčiai, kai priemonė laikoma pagalba, žr. 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimą *Mory ir kt. / Komisija* (C-33/14 P, EU:C:2015:609), o dėl sąlygos, kai priemonė nelaikoma pagalba, žr. 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Sniace / Komisija* (C-260/05 P, EU:C:2007:700).

81. Vis dėlto, atsižvelgiant į tai, kad nėra pagrindo manyti, jog ieškovei turi būti sušvelninta įrodinėjimo pareiga, šiam argumentui negalima pritarti. Iš tiesų ieškovė negali nepagrįsdama savo argumentų tiesiog teigti, kad nagrinėjama pagalba daro esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai.

82. Taigi apeliacinio skundo pirmojo pagrindo penktą dalį reikia atmesti.

#### ***D. Dėl pirmojo pagrindo šeštos dalies***

83. Nurodydama pirmojo pagrindo šestą dalį apeliantė tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidų vertindamas esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai, visų pirma nusprenddamas, kad jai tenka pareiga apibrėžti atitinkamą rinką, kurioje jos padėčiai padarytas poveikis, ir įrodyti priežastinį ryšį tarp nagrinėjamos pagalbos ir poveikio jai. Šiai daliai pagrįsti apeliantė pateikia įvairius argumentus.

84. Pirmiausia reikia pažymėti, kad tam tikrus jos argumentus reikia atmesti kaip netinkamus.

85. Pirma, apeliantė kritikuoja Bendrąjį Teismą nusprendus, kad jai tenka pareiga materialiai ir geografiškai apibrėžti atitinkamą rinką, atsižvelgiant į principus, susijusius su koncentracijos teise, ir taip atsisakius atsižvelgti į rinką, kurią ji laikė atitinkama, t. y. Sąjungos aviacijos rinką. Bendrasis Teismas taip pat neteisingai atsisakė atsižvelgti į tam tikras aplinkybes, susijusias su *Ryanair* augimu Europos aviacijos rinkoje, o tai, be kita ko, rodo rinkos dalių šioje rinkoje didėjimą.

86. Antra, apeliantė kritikuoja Bendrąjį Teismą nusprendus, kad ji neįrodė, kad jos ir *Ryanair* oro maršrutai iš dalies persidengia.

87. Tiesa, kad skundžiamo Sprendimo 150, 154 ir 156 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, jog apeliantė nepateikė nei informacijos dėl rinkų, kuriose jos konkurencijos padėčiai padarytas poveikis, nei informacijos dėl jų struktūros ir konkurentų šiose rinkose. Be to, iš šių punktų, regis, matyti, kad, Bendrojo Teismo vertinimu, informacija dėl rinkos struktūros yra reikalinga, siekiant įrodyti esminį poveikį apeliantės konkurencinei padėčiai. Kaip nurodžiau šios išvados 60 punkte, šiuo reikalavimu reikalaujama daugiau, nei reikalaujama iš konkurentų, siekiant nustatyti esminį poveikį jų konkurencinei padėčiai. Vien tai, kad trūksta informacijos dėl rinkos struktūros, savaime negali reikšti, kad nepateiktas esminio poveikio įrodymas.

88. Be to, skundžiamo Sprendimo 153 punkte Bendrasis Teismas tikrai nusprendė, kad apeliantė nepateikė jokių įrodymų dėl nagrinėjamų persidengimų.

89. Vis dėlto Bendrasis Teismas, nusprenddamas, kad apeliantė neįrodė esminio poveikio jos konkurencinei padėčiai, rėmėsi ne tik šiomis aplinkybėmis.

90. Iš tiesų Bendrasis Teismas taip pat išnagrinėjo apeliantės argumentus, kuriais siekiama įrodyti esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai įvairiose rinkose, kurios atitinka oro maršrutus, kuriais skraidina tiek apeliantė, tiek *Ryanair*, ir didesnėje keleivių pervežimo oru rinkoje. Taigi Bendrasis Teismas savo argumentaciją užbaigė pripažindamas, kad, pirma, egzistuoja rinkos, kuriose, kaip teigė apeliantė, jos padėčiai padarytas esminis poveikis, ir, antra, oro maršrutų, kuriuos ji nurodė, persidengimai, ir atlikęs šią analizę nusprendė, kad esminis poveikis apeliantės konkurencinei padėčiai nebuvo įrodytas.

91. Šiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas negali būti kaltinamas padaręs teisės klaidą, kai nusprendė, kad apeliantė nepateikė informacijos, susijusios su atitinkamų rinkų struktūra ir konkurentais šiose rinkose, ir neįrodė, kad yra jos nurodytų persidengimų.

92. Antra, apeliantė tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidų, nagrinėdamas esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai rinkoje ir ypač nagrinėdamas priežastinį ryšį tarp pagalbos ir aplinkybių, kurias ji nurodė siekdama įrodyti poveikį jos padėčiai rinkoje.

93. Ji taip pat tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nusprendęs, kad apeliantei tenka pareiga įrodyti, jog jos restruktūrizavimo programos *Score* įgyvendinimą lėmė tik dvi pagalbos, kurią gavo *Ryanair*, priemonės. Iš tikrųjų, jos restruktūrizavimas buvo „atsakomoji priemonė“, kuri savaime atskleidžia poveikį jos padėčiai rinkoje, taigi nereikėjo pateikti priežastinio ryšio įrodymo.

94. Tiesa, kaip teigia apeliantė, jurisprudencijoje pripažįstama, kad pagalbos gavėjo konkurentas imasi tam tikrų priemonių, pavyzdžiui, vykdo restruktūrizavimo programą, kad sušvelnintų pasekmes savo konkurencinei padėčiai, kurių kyla dėl pagalbos suteikimo pagalbos gavėjui<sup>32</sup>.

95. Vis dėlto šią jurisprudenciją reikia aiškinti tik taip, kad pagal ją, kai konkurento finansinė ir ekonominė padėtis nepablogėja, leidžiama pripažinti esminį poveikį jo konkurencinei padėčiai rinkoje, jeigu padėties neblogėjimas gali būti paaiškinamas atliktu restruktūrizavimu.

96. Be to, nors tai, kad konkurentas imasi padarinių likvidavimo priemonių, gali būti poveikio jo padėčiai rinkoje požymis, dar reikia nustatyti, kad, pirma, taip buvo iš tikrųjų ir, antra, poveikį lėmė, be kita ko, vienam iš jo konkurentų suteiktos pagalbos priemonių įgyvendinimas.

97. Taigi Bendrasis Teismas nepadarydamas teisės klaidos galėjo teigti, kad apeliantė turi įrodyti ryšį tarp nurodytos restruktūrizavimo programos patvirtinimo ir nagrinėjamų priemonių.

98. Skundžiamo Sprendimo 166, 167 ir 168 punktuose Bendrasis Teismas pažymėjo, kad apeliantė nepateikė jokių dokumentų, susijusių su restruktūrizavimo programa *Score*, nepateikė net jos turinio santraukos, todėl jis šiuo atveju negali įvertinti, ar yra ryšys tarp nagrinėjamos pagalbos ir šios restruktūrizavimo programos.

99. Remdamasis šiais motyvais Bendrasis Teismas pagrįstai nusprendė, kad apeliantė neįrodė, jog restruktūrizavimo programa buvo būtina dėl *Ryanair* ir Frankfurto Hano oro uostui suteiktos pagalbos.

100. Trečia, apeliantė kritikuoja Bendrąjį Teismą nusprendus, kad ji neįrodė priežastinio ryšio tarp nagrinėjamos pagalbos ir *Ryanair* veiklos perkėlimo į Frankfurto prie Maino oro uostą. Taigi Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nes toks perkėlimas atskleidžia poveikį jos konkurencinei padėčiai.

101. Apeliantė primena procese Bendrajame Teisme nurodžiusi, kad *Ryanair* veiksmai buvo dalis platesnio masto strategijos, kuria siekta įsikurti regioniniuose oro uostuose, siekiant ten gauti subsidijų, o vėliau savo veiklą perkelti į kitus oro uostus. Ji tvirtina, kad apeliaciniam procese ji nurodo kitas aplinkybes, patvirtinančias šią strategiją, kurios įrodo priežastinį ryšį tarp nagrinėjamos pagalbos ir *Ryanair* veiklos perkėlimo.

<sup>32</sup> 2007 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *Ispanija / Lenzing* (C-525/04 P, EU:C:2007:698, 35 ir 36 punktas).

102. Vis dėlto taip apeliantė tik pakartoja argumentus, kuriuos jau išdėstė Bendrajame Teisme, siekdama, kad būtų iš naujo įvertintos faktinės aplinkybės, o tai, kaip minėta, nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai<sup>33</sup>.

103. Be to, darant prielaidą, kad priežastinis ryšys tarp *Ryanair* veiklos perkėlimo ir nagrinėjamos pagalbos, kurią ji gavo, galėtų būti nustatytas, apeliantei vis tiek tektų pareiga iš pradžių įrodyti, kad toks perkėlimas turėjo esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai. Apeliantė tik nurodo, kad *Ryanair* veiklos perkėlimas, „savaimė suprantama“, turėjo poveikį jos konkurencinei padėčiai, tačiau nepateikė daugiau informacijos, pagrindžiančios jos teiginį, kaip tą pagrįstai nurodo Bendrasis Teismas skundžiamo Sprendimo 154 punkte.

104. Ketvirta, apeliantė tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, nuspręsdamas, kad tai, jog Frankfurto Hano oro uostas ir Frankfurto prie Maino oro uostas yra geografiniu požiūriu arti vienas kito, tik rodo, kad šie oro uostai konkuruoja. Šis artumas geografiniu požiūriu taip pat rodo konkurenciją tarp įvairių maršrutų, kuriais skrendama iš šių dviejų oro uostų. Šią konkurenciją vertinant kartu su pagalbos mastu, tikrai galima būtų konstatuoti esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai.

105. Skundžiamo Sprendimo 159 ir 161 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad darant prielaidą, jog geografinis artumas galėtų rodyti konkurenciją tarp *Ryanair* ir apeliantės, vien pagalbą gaunančios įmonės konkurentės statuso, vertinamo kartu su nurodytu nagrinėjamos pagalbos mastu, nepakanka, kad būtų nustatytas esminis poveikis jos konkurencinei padėčiai.

106. Taigi apeliantė tik dar kartą pakartoja Bendrajame Teisme jau pateiktus argumentus, kad faktinės aplinkybės būtų įvertintos iš naujo, ir iš tikrųjų siekia, kad šie argumentai būtų dar kartą išnagrinėti, o tai nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai. Taigi ši argumentą reikia atmesti kaip nepriimtina.

107. Penkta, apeliantė taip pat teigia, kad Bendrojo Teismo išvada dėl priežastinio ryšio tarp nagrinėjamos pagalbos ir apeliantės nurodyto poveikio yra neteisinga. Ji tvirtina, kad ši sąlyga buvo įvykdyta, nes esminį poveikį jos konkurencinei padėčiai, kurį ji tvirtina įrodžiusi, pakankamai tiesiogiai lemia nagrinėjama pagalba.

108. Vis dėlto apeliantė tik dar kartą trumpai nurodo pagalbos poveikį *Ryanair* padėčiai ir tvirtina, kad tai lemia esminį poveikį jos padėčiai rinkoje. Taigi ji tik performuluoja argumentus, kurie jau buvo pateikti Bendrajam Teismui, kad Teisingumo Teismas juos dar kartą išnagrinėtų, o tai, kaip minėta, nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai.

109. Galiausiai, šešta, apeliantė tvirtina, kad Bendrasis Teismas pažeidė Chartijos 47 straipsnį, nes, kaip ji teigia įrodžiusi savo argumentais, jo Sprendime nustatytų reikalavimų apimtis yra platesnė, nei nustatyta Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

110. Vis dėlto reikia pažymėti, kad apeliantė šiuo atžvilgiu niekaip nepagrindžia savo argumentų ir nenurodo šių tariamų reikalavimų.

<sup>33</sup> 2004 m. sausio 7 d. Sprendimas *Aalborg Portland ir kt. / Komisija* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, EU:C:2004:6, 51 punktas) ir 2020 m. sausio 29 d. Nutartis *Silgan Closures ir Silgan Holdings / Komisija* (C-418/19 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2020:43, 71 punktas).

111. Bet kuriuo atveju, atsižvelgiant į tai, kad, įvertinus pirmiau išdėstytus argumentus, Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos atlikdamas esminio poveikio apeliančios padėčiai įvairiose rinkose vertinimą, jos argumentui, grindžiamam Chartijos 47 straipsnio pažeidimu dėl to, kad reikalavimų apimtis yra didesnė nei jurisprudencijoje nustatytoji, taip pat negalima pritarti.

112. Taigi visą apeliacinio skundo pirmojo pagrindo šeštą dalį reikia atmesti.

## **VI. Išvada**

113. Atsižvelgdamas į visus išdėstytus argumentus, manau, kad reikia atmesti apeliacinio skundo pirmojo pagrindo ketvirtą–šeštą dalis, ir tai nedaro įtakos kitų apeliacinio skundo pagrindų pagrįstumui.